

Örömkönnnyek — fájdalomkönnnyek.

Örömmnek és fájdalomnak egy a forrása, a szív mélységes mélyéből fakadnak. A hangos szó elnémul feltörésüknél, ezek a szem fénylő sugaraiban könny alakban jelennek meg. Az érzelem fakasztotta őket, az önzetlen tiszta szeretet. Az örömmnek vagy fájdalomnak könnyeit a látó meg sem különböztetheti. A különbséget látni nem, csak megérezni lehet.

Nekünk, unitáriusoknak, könny borítja szemeinket. Nem egyik szemünk sír és nem a másik nevet, hanem mindakettő teszi mindakettőt. Örömkönnnyeink omlanak azért, hogy visszakerültünk szép magyar hazánkba; fájdalomunknak könnyei hullanak azért, hogy híveinknek és intézményeinknek nem valamennyije, hanem csak egy része került vissza. Az örömkönnnyek a visszatértek szemeinek hálát ragyogó gyöngyei; a fájdalomnak síró könnyei a kint maradtak sorsáért, helyzetéért aggódó, fájó, vérző szíveink vergődései.

Erdély unitarizmusunknak ősi termőföldje, édes anyaegyháza. Erdély kebelében a székelység híveink és intézményeink táborának a tellegvára. E föld termelte, táplálta, élte, őrizte, tartotta meg „egy az Isten“ tiszta hitét. Isten országa határainak szélesbítése, az emberi közmívelődés lehető tökéletesítése volt ennek hívatása, önzetlen munkája.

Az igaz hit számtalan vihart átélte, élet-halál harcokat átküzdött. Híterőssége, a sovány kenyér mellett is, unitárius egységgé tömörítette, s ez egység átsegítette, átvezette a veszedelmeken.

Napjainkban ez *egység* szakadott meg. Nem egy rész forgácsolódott le az anyatörzsről, hanem a törzs hasított ketté, csaknem fele-fele nagyságban. Csoda-e hát, ha örömkönnnyeinkkel, aggódó fájdalomunk sírókönnnyei is együtt jelennek meg szemeinkben?

A könny végül is leperreg és felszárad. A gondolkozó ész áttör a könnyek árján, s végül is legyőzi az érző szív vergődéseit. Történelmünk tanítja, hogy minden lesújtó fájdalomunk első

ratása félbeszakadott és a hivatásszerű munkamező újra megnyílt és cselekvésre hívta a szenvedő nemzedéket. A vértfagyasztó életharcok szakadatlan láncolatában az elképzelhető megpróbáltatásainknak mindenike megtalálható. Nem példanélküli unitárius egységünknek szétszakadása sem. A kegyetlen Trianon is letépte volt életfánkról a IX. egyházkörünknek gyümölcstermelésre hivatott lomdús ágát, s most az újraegyesülés boldogító örömkönnyeit huihatjuk, mert a mindenható gondviselés újra egyesülésünkhöz vezetett. Örök vágy, örök sovárgás, örök törekvés marad egységünk jeleni szétválasztásának visszaforrasztása is. Nem a hitnek, hanem a hitet vallóknak egysége szenved most is könnyfakasztó megpróbáltatásunkat.

Nem tudjuk, de hisszük, hogy csak megpróbáltatásról van szó jelenleg is. Öröklött egységünk lazulásáért, az egyházépítő munkábani lankadásunkért szakadt reánk a megdorgálás. Istenhitünknek és egyházunknak egy nemesebb hivatást szánt osztályrészül, ennek teljesítéséért tartott meg, s nem engedett eddigi életünk viharjai, csapásai alatt eltűnni. Így hinnünk kell, hogy a jeleni megpróbáltatásunk is nem az elsenyvedés és eltűnés, hanem a növekedés, a szaporodás, és erősítés útirányában vezet.

Hitünk sikerét azonban csak akkor és úgy remélhetjük, ha önmagunkba szállunk, beismerjük és levetkezzük gyarlóságainkat, hibáinkat. Ha idővesztegetés nélkül összejövünk, egységes munkatervet állapítunk meg, s kiválogatva és megválogatva minden munkára a legalkalmasabbakat, nemes elszántsággal késedelem nélkül hozzáfogunk a teremtő és termelő ránk váró munkához.

Dr. Ferenczy Géza,
tb. főgondnok.

János Zsigmond erdélyi fejedelem.¹

Július 7-én volt 400-ik évfordulója annak, hogy született János Zsigmond, Erdély első fejedelme. Ídézzük fel nemes alakját s nézzük meg, mit köszönhetünk neki, mi magyarok.

A XVI. század, amelybe János Zsigmond beleszületett, a nagy átalakulások korszaka, amelyben a kardot és tollat egyforma hevedéssel forgatták. A magyar nemzet tragédiájának XVI. századi megrázó jelenetei nagyrészt Erdélyért folytak. A magyar kérdés megoldásának kulcsa, mint azóta is annyiszor, Erdély birtoklásában volt. Mind a német, mind a török tudta Erdélynek fontosságát s ezért ragaszkodnak mindkét részről oly görcsösen az Erdély feletti uralomhoz. A törökök és a Habsburgok közt folyt ádáz tusának középpontjában, mintegy három évtizedig, a magyar nemzet reménysége: *János Zsigmond* áll, akinek uralkodása alatt az általános hanyatlásnak, a minden téren való süllyedésnek, a nemzeti szerencsétlenségek e reménytelen korszakában, Erdély az igazság bátor keresésével s korszerű újjáépítéssel: örökké tartó fényt lövelt a komor sötétségbe, a magyar éjtszakába.

János Zsigmond a magyar történelemben fontos szerepet játszó *Szapolyai* családnak volt utolsó sarjadéka. Szapolyai János Erdély ügyéért harcolt, mikor feleségének 1540 július 7-én, Budán, a királyi palotában fia született. Alig volt királyfi Magyarországon, kinek születését nagyobb lelkesedéssel fogadták volna, mint Izabella királyné fiát. Az egész ország zúgott a harangok zengésétől, ágyúk üdvlövésétől. Mindenki öröm-mámorban úszott. Drága kincs volt az újonnan született fiú, kihez egy sokat szenvedett nemzet jövő reménysége fűződött. János királyt fia születésének híre annyira megörvendeztette, hogy Budára akart menni, hogy megláthassa, de csak halva jutott el Székesfehérvárra, ahol élve a koronát kapta. Székesfehérváron óriási tömeg könnyei között fényes pompával helyezték nyugalomra Szapolyai Jánost, Magyarország *utolsó nemzeti kirdlyát*. A

¹ Előadás a budapesti rádióban 1940. augusztus 3-án.